

אוצר החכמה

[אוצר החכמה 1294567]

סימן יג

בענין תפלה על עשיית נסים

ברכות (נ"ד א') תנן: "הצועק לשעבר הרי זו תפילת שוא, כיצד היתה אשתו מעוברת ואמר יהי רצון שתלד אשתי זכר הרי זו תפילת שוא".

ובתלמוד שם (ס' א') אמרו: "היתה אשתו מעוברת ואמר יהי רצון שתלד אשתי זכר הרי זו תפילת שוא, ולא מהני רחמי, מתיב רב יוסף ואחר ילדה בת ותקרא את שמה דינה, מאי ואחר אמר רב לאחר שדנה לאה דין בעצמה ואמרה שנים עשר שבטים עתידין לצאת מיעקב ששה יצאו ממני, ארבעה מן השפחות הרי עשרה, אם זה זכר לא תהא אחותי רחל כאחת השפחות, מיד נהפכה לבת ותקרא את שמה דינה", ומשני תלמודא: "אין מזכירין מעשה נסים. ואיבעית אימא מעשה דלאה בתוך ארבעים יום הוה דתניא שלשה ימים ראשונים יבקש אדם רחמים שלא יסריח, משלשה ועד ארבעים יבקש רחמים שיהא זכר" וכו'. ומתבאר דלתירוצא קמא לא מהני תפילה כלל ואפילו בתוך ארבעים יום, ואין להביא ראיה מלאה, דנס שאני, ולתירוצא בתרא תפילה תוך ארבעים יום מהני ולאחר ארבעים יום לא מהני.

אבל יש שיטה נוספת והיא שיטת חכמי ארץ ישראל המובאת בירושלמי ברכות (שם פ"ט ה"ג דס"ו ע"ב) ובמדרש בראשית רבה (ס"פ ע"ב), ובמדרש תנחומא (פרשת ויצא סימן ח') שעד אשר יושבת על המשבר יכול להתפלל שתלד זכר, ועיין לקמן בסוף דברינו מה שכתבנו בזה. ואפשר שרבותינו בני מערבא לטעמם דהפליגו טובא במעלת התפילה וכוחה, והעיקר לדידהו תפילה וכוחה יותר מתורה וכמו שכתב הגאון רבי יוסף ענגיל ז"ל ועיין בדברינו בחיבורי יחי יוסף (סימן ו' סוף אות ב') וצרף לכאן].

והיום יום חמישי ט"ו תמוז תשנ"א יום הלולא של גאון ישראל וקדשו רבינו חיים ׳ עטר ז"ל הייתי לומד בספרו המופלא חפץ ה' וראיתי לו שם בחדושו למסכת ברכות (ס' א') שכה כתב: "היתה אשתו וכו'. טרח תנא למיתני זה דאסור להתפלל לפני

השי"ת תפילה דאי אפשר לקיימה לו ה', ולזה נמי קאמר בסמוך אין מזכירין מעשה נסים והוה ליה למימר מעשה נסים הוה, אי נמי מעשה נסים שאני, אלא הכוונה לומר דאין לאדם לשאול מאת ה' דבר הטבע להפך לו סדר העולם, דכד מטית להתם יתפלל לה' גם כן שיהפך נחשת לזהב ומים לשמן כהא דרבי חנינא בן דוסא דהפך חומץ לשמן [תענית כ"ה א'] דלאו בני אדם הוו אלא יסודי עולם וצדיק מושל, ומתניתין דקתני דינא דכולי עלמא ופשוט" עכל"ק.

ויש לי להבין, חדא מה שכתב דהא דתנא תני דהצועק לשעבר הוי תפילת שוא כגון שמתפלל שתלד אשתו בן לאשמועינן דאסור להתפלל אל השי"ת תפילה שאי אפשר לו לקיימה ה', ונעלם ממני דאיסור מהיכא קא נפיק ליה, והלא לא קאמר תנא אלא שהמתפלל וצועק לשעבר הרי זו תפילת שוא, אבל אסור לא אמר כלל, ואדרבה מדקדק אני מדנקט תנא הרי זו תפילת שוא ולא קאמר הרי זה שוא, שצעה לשעבר יש לה חפצא של תפילה עם כל מעלותיה, כגון ששכינה כנגד המתפלל, ושהמאריך בתפילה מאריך ימים, ויש לו שכר על תפילה, ושוא הוא רק ביחס שתפילתו תפעל מה שבקש, אבל כל מעלות תפילה אית בה. ונראה דלשון "אסור" שנקט לאו דוקא הוא, אלא כוונתנו שאל יעשה כן, וכמו שסיים אין לאדם לשאול וכו' ודוק.

ומה שדקדק רבינו הקדוש זצ"ל דקאמר אין מזכירין מעשה נסים והוה ליה למימר מעשה נסים הוה, אי נמי מעשה נסים שאני, לא זכיתי להבין היטב איך רצה להוכיח דינו זה שאסור להתפלל על שיעשה לו נס מלשון זה דאין מזכירין מעשה נסים, ומאי מעליותא לומר מעשה נסים שאני טפי מלשון אין מזכירין מעשה נסים, ואפשר שהבין ז"ל דלשון אין מזכירין היינו לשון אין מתפללים, כהיא דשבועות (ט"ו ב') אין מזכירין שם שמים על הרקיקה, ועין גם במשנה ראש השנה (ל"ב סע"א), ובפרט יש להבין שכוונת לשון אין מזכירין מעשה נסים היינו שאין להביא ראיה ממעשה נסים כהיא דיבמות (קכ"א ב') וחולין (מ"ג ב'), וכדפירש רש"י ז"ל שם להדיא, והתם מאי איכא למימר לפי דברי רבינו הקדוש ז"ל ועיין.

וכן מה שכתב רבינו הקדוש זצ"ל דאין לאדם לשאול מאת ה' דבר הטבע להפך לו סדר העולם, דאם כן יתפלל לה' גם כן שיהפך נחשת לזהב ומים לשמן כהא דרבי חנינא בן דוסא, איני מבין דמה בכך ואין הכי נמי, ומאן דעביד הא ליעבד נמי הא, ואטו מגברא דלית ליה קא בעינן. ומה שחילק דשאני רבי חנינא בן דוסא דצדיק יסוד עולם הוה וגבי ידיה לית לו בה שביקש על שינוי סדרי הטבע, מה שאין כן משנתנו שדברה

בשאר אינשי וכולי עלמא, נעלם ממני פשר דברות קדשו זיע"א, דלפי דרכו דצדיק שאני, אם כן מעיקרא מאי פריך תלמודא על משנתנו מלאה אמנו דהלא צדיק שאני ומי לנו גדול מלאה אמנו הצדקת (תנחומא ויצא ס"ס ח') ונביאה היתה (ב"ר ספע"ב ושם במתנות כהונה) ועיין.

אכן לעיקר דינו של רבינו הקדוש רבי חיים ׳ עטר זצ"ל דאין להתפלל על שינוי סדרי בראשית ושינוי הטבע, מצאתי לו תנא דמסייע חד מתקיפי ואדירי קמאי, רבינו יהודה החסיד זצ"ל בספר חסידים (סימן תשצ"ד) שכך כתב: "אל יתפלל אדם תפילה שאי אפשר לעשות בקשתו אף על פי שהיכולת ביד הקב"ה, אין לבקש דבר שאין נעשה (כפי הטבע) כגון אם אשתו הפילה לשמונה חדשים ברור הוא שאין הולד של קיימא אין מתפללים עליו שיחיה, ואסור לבקש דבר שאינו ראוי לומר כגון יהי רצון שתלד אשתי לשמונה חדשים ויחיה הולד, ואסור להתפלל שהקב"ה יעשה לו נס בשינוי העולם שאם יש לו אילן שיוציא פירות קודם זמנו כמעשה דרבי יוסי בן אבין ורבי יוסי דמן יוקרת בתענית וכ"ד א"ן עכ"ל. ועיין עוד בספר חסידים (שם סימן צ"ה): "לעולם אל יבקש אדם מהקב"ה דבר שאינו ראוי כגון שתלד אשתו לשמונה חדשים ויחיה הולד, או יהיה רצון שאהיה בכרכי הים, אף על פי שיש יכולת ביד הקב"ה לעשות כן הרי זו תפילת שוא". וואגב בחון לשונותיו של רבי יהודה החסיד שפעם אמר אל יתפלל וכו', ופעם אמר אל יבקש וכו', ופעם אמר ואסור להתפלל, והן ממש כלשונות רבינו אור החיים הקדוש ז"ל ודוק היטב.

מיהו יש לי לעיין ולהתבונן אם לא מצינו בזה מחלוקת בין רבותינו הראשונים ז"ל, כי ראיתי לרבינו בחיי ז"ל בביאורו לתורה (דברים י"א י"ג) שכתב: "וצריך אתה לדעת כי כח התפילה גדול אפילו לשנות הטבע ולהנצל מן הסכנה ולבטל הנגזר, לשנות הטבע מיצחק שנאמר ויעתר יצחק לה' לנכח אשתו ודרשו רז"ל מפני מה נתעקרו האמהות מפני שהקב"ה מתאוה לתפלתן של צדיקים, בארו לנו כאן כי לא היה העקרות לאמהות אלא מפני התפילה וכשהתפללו בזה נשתנה בהן הטבע" עכ"ל. ומפורש בדבריו ז"ל כי כח התפלה עצום ורב עד כדי שידוד הטבע ושינוי סדרי בראשית, ולכאורה הוא תנא ופליג על רבינו יהודה החסיד ז"ל.

ולתרץ ולומר שרבינו בחיי ז"ל רק אומר דכח התפילה עצום אף לשנות סדרי הטבע, אבל אין הכי נמי אסור להתפלל על זאת וכדכתב רבי יהודה החסיד, הוא דוחק רב דמלבד דלא משמע כן בלשונו כמו שיראה הרואה והמעיין דבריו, עוד בה דגם הראיה מיצחק שהביא לפי זה היא ראייה לסתור ודוק.

ובעזה"י מצאתי בספר היקר צבי לצדיק מהגאון הצדיק רבי צבי מיכל שפירא ז"ל במכתבי קדשו (מכתב א' דף קי"ט אות ד') אחר שהביא דברי ספר חסידים דלעיל שלא יתפלל על שנוי סדרי הטבע סיים וכתב: "אבל על בנים מבואר בתנא דבי אליהו (פרק י"ח) דיכול להתפלל בכל ענין דאיתא שם שהטעם דבעלי בתים מישראל נעצרים מבנים גם אלו שאין בהם חטא הוא כדי שירבו ברחמים והביא ראיה מאבותינו ואמותינו ע"ש, וכיון דגם בעקריות יש לבקש רחמים הרי דבזה גם ברחוק מדרך הטבע יש לבקש רחמים" עכ"ל.

ולפי דבריו ז"ל הללו בטלה מחלוקת, ויש לומר דאף לרבינו בחיי ז"ל אין להתפלל על דבר שאי אפשר לעשותו והוא היפך הטבע, ולא אמר רבינו בחיי ז"ל אלא רק גבי בקשת בנים ששם הותרה הרצועה ומותר להתפלל על זאת אף שהוא נגד סדרי הטבע ודוק היטב.

וטעמא דמילתא מדוע לבקש על בנים לא מיקרי לבקש על שינוי הטבע מצאתי לגאון שר התורה רבי צדוק הכהן ז"ל מלובלין בראש ספרו פוקד עקרים (סימן א' ד"ב סע"א) שכה כתב: "ודבר זה שלא יוליד הוא יציאה מסדר הבריאה ודבר שאינו ראוי כלל כפי חוקי הבריאה שיסד השי"ת, ועל כן הישועה לזה אינו ככל הנסים היוצאים מן הטבע, דזה אדרבה בא לקיים הטבע שהרי כך הוא חוק טבע הבריאה להיות האדם מוליד, וזו היתה טענת חנה אם מצבא העליונים אני אחיה לעולם ואם מצבא התחתונים אהיה מולידה, דלבקש נס אין כל אחד ראוי לזה, ואפילו הראוי מנכין לו מזכיותיו, ואין ראוי לבקש לזה, וגם אין עושים נס אלא כשיש בו צורך גדול ונקרא לאטרחה למאריה כידוע, אבל זהו בנס ויציאה מהטבע, וחנה היא צווחה אדרבה אני רוצה שתקיים גם בי טבע הבריאה וזה כל אדם רשאי לבקש וראוי לכך דלא ישוב ריקם" עכ"ל.

אלא שחושבני שמרהיטת לשון רבינו בחיי ז"ל שכתב שיש כח בתפילה לשנות הטבע, משמע דבכל ענין איירי ולא רק ביחס לבקשת בנים וצע"ע.

והראיה שהביא רבי יהודה החסיד ז"ל מעובדא דרבי יוסי בן יוקרת שאין להתפלל על נס, אולי יפרש רבינו בחיי ז"ל דהתם לאו בדרך תפילה קא עביד לה שהרי לא כתוב בתלמוד שם שהתפלל על זאת, אלא רק אמר: "תאנה תאנה הוציא פירותיך ויאכלו פועלי אבא", ובדרך גזרה ופקודה עשה זאת ולכך אמר לו אביו הטרחת את

קונן, וכההיא דלקמן (שם ע"ב) גבי רבא דבתחילה התפלל על הגשמים ולא נענה, ואחר כך אמר רבא: רבונו של עולם "אלהים באזנינו שמענו אבותינו ספרו לנו פעל פעלת בימיהם בימי קדם", ובעינינו לא ראינו, שכאן כבר לא בסגנון תפילה עשה ואמר זאת אלא כגזור אומר, ולכן בא לו אביו בחלום ואמר לרבא בנו "מי איכא דמיטרח כלפי שמיא כוליה האי", ומינה נמי לבנו של רבי יוסי דמן יוקרת ועיין בה.

ועיין קידושין (כ"ט ב'): "שמע אביי דקא הוה אתי [רב אחא בר יעקב], הוה ההוא מזיק בי רבנן דאביי דכי הוו עיליי בתרין אפילו ביממא הוו מיתזקי, אמר להו אביי לא ליתיב ליה אינש אושפיזא [לרב אחא בר יעקב] אפשר דאיתרחיש לן ניסא" וכו', ופירש רש"י ז"ל: "לא ליתיב ליה אינש אושפיזא לרב אחא בר יעקב ועל כרחו ילין בבית המדרש ומתוך חסידותו יעשה לו נס ויהרוג את המזיק". ורבינו מהרש"א ז"ל שם כה כתב: "אפשר דאיתרחיש ליה ניסא קצת קשה איך אביי דחה את רב אחא למקום סכנה על הספק שמא יתרחש ניסא, וגם אם יתרחש ניסא יהיו מנכין לו מזכויותיו כדאמר בעלמא [שבת ל"ב א'], ויש לומר דודאי אביי סמך על חסידותו של רב אחא ושמיתוך תפלתו לא יהיה ניזוק ויהרג את המזיק ואין זה מיקרי נס, אלא שאמר דשמא קודם תפילה יתרחש ניסא וינכו לו מזכויותיו ומשום ספק זה אין למנוע הודאי שיהרוג אותו" עד כאן לשון צדיק. [ואעורר דעיין פסחים (ס"ד ב') דאביי סובר דסומכין על הנס ודוק היטב].

ומדברי קדשו של מהרש"א ז"ל מתבאר חידוש גדול דהא דאמרו שכל מי שנעשה לו נס ממעטין לו מזכויותיו היינו כשלא התפלל על הדבר ומכניס עצמו לסכנה, כההיא עובדא דרב אדא בר אהבה בתענית (כ' ב') דהכניסוהו לבית רעוע וסמכו על זכויותיו שלא יפול, ועיין נמי בשבת (ל"ב א') גבי רבי ינאי, אבל כל שמתפלל על הדבר לא מיקרי נס שחיישינן דימעטו לו מזכויותיו, והיינו עובדא דאביי עם רב אחא בר יעקב ודוק. [ולכאורה בדברי מהרש"א ז"ל מתבאר דלא כדברי הגאון רבי צדוק הכהן ז"ל דגם המתפלל על נס מנכין לו מזכויותיו ועיין בה].

ולדרכו של מהרש"א ז"ל אני מבין הפלאות שעשה רבי חנינא בן דוסא כההיא דמי שאמר לשמן ולידלק יאמר לחומץ וכו', ואמאי לא מיקרי מי שנעשה לו נס ממעטין לו מזכויותיו, דשם מכח תפילה עשה כן, וכן נמי גבי בתו של רבי נחוניא חופר שיחין בבבא קמא (נ' א') מכח תפילה עשה כן וכמפורש בשיטה מקובצת שם בשם רבינו ישעיה. כי רבי חנינא בן דוסא עמוד התפילה היה בזמנו כדאיתא בברכות (ל"ד

סע"ב) ועיין בחיבורי זרע חיים (סימן ז' דף מ"ז), וכל כי האי לא מיקרי שנעשה לו נס וימעטו לו מזכויותיו. ועוד יש לפרש באופנים אחרים וארמוז דעיין לגאון עוזינו רבי חיים וואלזין ז"ל בספר תורה דיליה נפש החיים (שער ד' פרק י"ח) וכדבריו כן כתב גם בספר הפלאה כתובות (ס"ז ב'), וכבר כתב כן הר"ן ז"ל בביאורו לרי"ף פסחים (שם נ' ב'), ועיין לגאון רבי חיים פאלאג'י ז"ל בספרו נפש כל חי (מערכת ת' אות ס"ח) ע"ש, ויש להאריך עוד הרבה בבירור ענין עמוק זה ולא באתי אלא לעורר לב המעיין ותן לחכם ויחכם עוד.

וצריך אתה לדעת שבבראשית רבה שם הכי איתמר: "היתה אשתו מעוברת ואמר יהי רצון שתלד אשתי זכר הרי זו תפילת שוא, דבי רבי ינאי אמרי ביושבת על המשבר מתניתא, אמר רבי יהודה בן פזי אף היושבת על המשבר יכול להשתנות הדא הוא דכתיב הכיוצר הזה לא אוכל לעשות לכם בית ישראל הנה כחומר ביד היוצר כן אתם בידי בית ישראל, מה יוצר הזה אחר שעשה את הכד שוברו ועושה אחר אף אני עושה כן אפילו על המשבר". ובמדרש תנחומא שם הכי איתמר: "ילמדנו רבינו אם היתה אשתו מעוברת מהו שיתפלל יהי רצון שתלד אשתי זכר, כך שנו רבותינו היתה אשתו מעוברת ואמר יהי רצון שתלד אשתי זכר הרי זו תפילת שוא, רבי הונא בשם רבי יוסי אומר אף על פי ששנינו היתה אשתו מעוברת ואמר יהי רצון שתלד אשתי זכר הרי זו תפילת שוא, אינו כן, אלא אפילו עד שעה שתשב על המשבר יתפלל שתלד זכר, לפי שאין קשה לפני הקב"ה לעשות את הנקבות זכרים ואת הזכרים נקבות וכן מפורש על ידי ירמיה וכו' ע"ש.

והדברים תמוהים ומתמיהים מי זה שם פה לאדם לחלוק על משנה שלימה ולומר אף על פי ששנינו וכו' אינו כן, והיכן נמצא כזאת שאמורא יחלוק על סתם משנה, ועל ברייתא מצינו פעמים שאמוראים חולקים משום דלא אלימי להו לאמוראי וטעמא דמילתא משום דלא מיתנייה בי רבי חייא ואושעיא כדכתבו התוספות בסנהדרין (ב' ב') ועיין יבמות (ק"ג סע"א), אבל שיחלקו על סתם משנה לא מצינו, והוא דבר תימה.

וראיתי לגאון המובהק מהר"ש יפה ז"ל בפירושו היקר יפה תאר על בראשית רבה (שם דתי"ט רע"ג) שעמד בזה וכה כתב: "ורבי יהודה בן פזי פליג על המשנה דתני בה הרי זו תפילת שוא, ואף על גב דהוא אמורא דאשכחן דאמר מילתא בשם רבי יהושע בו לוי. איזו זו קושיא שיחלוק על תנאים במילתא דלית בה איסור והיתר" ועוד

עין שם. [מדבריו נראה שהבין בפשיטות דרבי יהושע בן לוי אמורא, ותמהני שלא זכר שאין הדבר פשוט כלל והרמב"ם ז"ל מנאו בכלל התנאים ועיין בחיבורי ברית יעקב ^{אוצר החכמה} (סימן ג' הערה ו') ובחיבורי הנכחי לקמן (סימן ל"ד) ע"ש].

ואיני מבין תירוצו של הגאון מהר"ש יפה ז"ל, דאין הכי נמי מצינו כזאת דאמוראים פליגי על תנאים במילי דאגדה דאין בהם נפקותא לדינא כההיא דמגילה (ט"ו ב') ע"ש, וכן כתב להדיא הגאון חיד"א ז"ל בספרו פתח עינים חגיגה (י"ד ב') ובספרו ככר לאדן (דרי"א ע"ב), ועיין בזה לרבינו הקדוש רבי חיים ׀ עטר ז"ל בספרו אור החיים בראשית (א' א' ד"ה והגם) ובספרו חפץ ה' שבת (פ"ז ב' סד"ה גמרא מר), ובספר יד מלאכי (כלל רנ"ו דל"ח ע"א), ולגאון רבי יהודה אסאד ז"ל בשו"ת יהודה יעלה או"ח (סימן קעח ד"ה תנא), ובספר טהרת המים (חלק שיורי טהרה מערכת א' כלל ל"ו) ובחיבורי ברית יעקב (סימן ג' הערה ו') ואכמ"ל.

אבל נעלם ממני מדוע נדון דידן יקרא מילתא דלית בה איסור והיתר, ואולי הגאון מהר"ש יפה ז"ל סובר כדעת הגאון חיד"א ז"ל בביאורו זרוע ימין על הגדה של פסח (פסקא מתחילה עובדי ע"ז ד"ו ע"ד) שכתב במה שנחלקו רב ושמואל בפסחים (קט"ז א') גבי מתחיל בגנות ומסיים בשבח, "דהא פלוגתא דרב ושמואל היא והלכתא כשמואל בדיני דהך מילתא לאו מאיסורי הויא", ולא נוהג הכלל שהלכה כרב באיסורי משום דמילי דתפילה לאו כאיסור והיתר דמי, ומינה נמי לנדון דידן. הנה גם בזה לא מצאנו מנוח שכבר העירותי במקומו שלכאורה דברי הגאון חיד"א ז"ל תמוהים הרבה, כי מפורש בכל דברי רבותינו הגאונים וראשוני הראשונים שלא כדבריו ז"ל, אלא אף בכהאי גוונא דנחלקו במילי דתפילה מיקרי מילתא דאיסורא והלכה כרב, וכמו שכתבו רב שרירא גאון ז"ל בתשובתו הנדפסת בשו"ת גאוני מזרח ומערב (סימן קמ"א דל"ד ע"א) ותשובה זו הובאה בשם רב האי גאון בספר המנהיג (הלכות תפילה סימן פ"ה דף קכ"א) ע"ש, וכן כתב רבי שמעון קיירא ז"ל בהלכות גדולות ברכות (פ"ד דף כ"ב): "והלכה כרב באיסורי ותפילה איסורא היא", וכן כתב רבינו חננאל ברכות (כ"ז ב') והובא בתוספות רבינו יהודה ותוספות רא"ש ברכות שם, ועיין אור זרוע הלכות ברכות (סימן פ"ז), וכן כתבו רבינו חננאל מגילה (י"ח ב') ותוספות שם ומרדכי שם וצ"ע, ומינה נמי דלתרץ כאן כך לא מהני ודוק היטב.

ומה גם דאעיקרא דמילתא יש לתמוה דהרי יש בזה נפקא מינה לדינא אי שרי אחר ארבעים יום להתפלל או אסור. וכו' אם מותר להתפלל על שינוי סדרי בראשית או

אה"ח 1234567

לא, וכבר הראנו דרבינו יהודה החסיד ז"ל באחד המקומות בדבריו כתב דאסור להתפלל על דא, הרי להדיא דנקרא מילתא דאיסורא.

ולגאון הרב פני משה ז"ל בביאורו לירושלמי ברכות (שם מראה הפנים דס"ו ע"ב) ראיתי שגם הוא עמד בשאלה זו וכה כתב: "ולא קשיא היכי דפליג אמתניתין דיש לומר דמתניתין איירי כגון שהזריעו שניהם בבת אחת כדמשני בבלי שם (ס' א')", עיין בו וצלע"ע. וועיין בביאור הגר"מ להמן ז"ל בביאורו על פירוש הר"ש סירליי ז"ל לירושלמי ברכות שם ודוק].

ובספר היקר עלי תמר לירושלמי ברכות (שם דשכ"ב סע"א) ראיתי שכתב: "ואין לתמוה איך אפשר לחלוק על סתמא דמתניתין, מפני שמסורת זו שעיקר עיבור של דינה זכר היתה ונהפכה לנקיבה בשעת לידה כמבואר בבלי כאן מדרש תנאים קדמון היה והרי הוא פלוגתא דתנאי, ועיין בפירוש בעלי התוספות על התורה דמדכתיב ואחר ילדה בת דרשו שבשעת לידה היתה ע"ש, ובזה ניחא דעת רבי יהודה בן פזי שסובר שאפילו היא כבר יושבת על המשבר יכול על ידי תפילה להתהפך לצורה אחרת והוא בודאי חולק על המשנה ועיין במראה פנים שנדחק בזה, אולם לפי האמור יש בזה מחלוקת תנאים" עכ"ל.

ומצאתי בס"ד תנא קדמון שכבר דרך בדרך זו הוא רבי אליהו מזרחי ז"ל בביאורו לפירוש רש"י על התורה בראשית (ל' כ"א) שאחר שהביא סוגיית הבבלי הביא דברי מדרש תנחומא דפליג וכנ"ל וסיים: "ודאי דפליג אמתניתין, וברייטא אשכח ודרש כוותה", והעתיק דבריו רבי שלמה עדני ז"ל בביאורו מלאכת שלמה למשניות ברכות (פ"ט מ"ג) ע"ש. והרי דבריו כדברי הגאון עלי תמר ז"ל (וק"ק שלא זכרו) ובזה יעלו הדברים יפה.